

IULIANA RUXANDRA FECHETE

**EVALUAREA ADECVATĂ
ACTE DE REGLEMENTARE
PRIVIND PROTECȚIA ARIILOR
NATURALE PROTEJATE
DE INTERES COMUNITAR**

Universul Juridic

București

-2012-

Editat de **S.C. Universul Juridic S.R.L.**

Copyright © 2012, **S.C. Universul Juridic S.R.L.**

Toate drepturile asupra prezentei ediții aparțin

S.C. Universul Juridic S.R.L.

Nicio parte din acest volum nu poate fi copiată fără acordul scris al
S.C. Universul Juridic S.R.L.

**NICIUN EXEMPLAR DIN PREZENTUL TIRAJ NU VA FI
COMERCIALIZAT DECÂT ÎNSOTIT DE SEMNĂTURA ȘI
ȘTAMPILA EDITORULUI, APLICATE PE INTERIORUL
ULTIMEI COPERTE.**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
FECHETE, IULIANA RUXANDRA

Evaluarea adecvată : acte de reglementare privind
protecția ariilor naturale protejate de interes comunitar /
Iuliana Ruxandra Fechete. - București : Universul Juridic, 2012

Bibliogr.

ISBN 978-973-127-793-6

349.6(4)

REDACTIE: tel./fax: **021.314.93.13**
tel.: **0731.121.218**
e-mail: **redactie@universuljuridic.ro**

DEPARTAMENTUL telefon: **021.314.93.15; 0726.990.184**

DISTRIBUȚIE: tel./fax: **021.314.93.16**
e-mail: **distributie@universuljuridic.ro**

www.universuljuridic.ro

**COMENZI ON-LINE,
CU REDUCERI DE PÂNĂ LA 15%**

ABREVIERI (Acronime)

- APSA** – Arii de Protecție Specială Avifaunistică
- CAT** – Comisie de Analiză Tehnică
- EIA** – Evaluarea Impactului asupra Mediului (referitor la Directivă/Procedură; din engleză: Environmental Impact Assessment)
- EIM** – Evaluarea Impactului asupra Mediului (referitor la studiul de mediu)
- IUCN** – Uniunea Internațională pentru Conservarea Naturii (din engleză: International Union for Conservation of Nature)
- PP** – Plan / Proiect
- SEA** – Evaluare Strategică de Mediu (referitor la Directivă/Procedură; din engleză: Strategic Environmental Assessment)
- SCI** – Situri de Importanță Comunitară (din engleză: Sites of Community Importance)
- SPA** – Arii de Protecție Specială Avifaunistică (din engleză: Special Protection Areas)

CAPITOLUL I

REGIMUL ARIILOR NATURALE PROTEJATE

1.1. Considerații generale

Ariile Protejate sunt percepute încă de foarte mulți oameni doar în sensul lor „conservaționist” fiind considerate adevărate oaze ale naturii sălbatice într-un deșert al dezvoltării economice, care trebuiesc protejate numai pentru conservarea speciilor care le populează. Foarte puțin este recunoscut faptul că zonele aflate în regim natural și seminatural constituie de fapt suportul „vieții” și implicit al dezvoltării socio-economice. De asemenea, dezvoltarea socio-economică s-a făcut având la bază resursele și serviciile oferite de capitalul natural, însă, până în prezent în foarte puține cazuri s-a ținut cont de capacitatea productivă și capacitatea de suport a capitalului natural atunci când s-a proiectat dezvoltarea economică.¹

Ariile protejate prin valoarea lor naturală și gradul redus al intervenției umane pe teritoriul lor sunt cele mai bune exemple și modele pentru sistemele ecologice naturale și seminaturale. Totodată, pentru a realiza tranziția de la actualul model de dezvoltare la un model de dezvoltare durabilă este necesară cercetarea, cunoașterea și experimentarea teoriilor pentru implementarea conceptului de dezvoltare durabilă. Astfel, atât evaluarea și monitorizarea stării capitalului natural, cât și dezvoltarea cunoașterii, se pot realiza în cadrul unor zone pilot cum sunt ariile protejate.

Astfel, înființarea de arii protejate și managementul eficient al acestora este o necesitate deoarece:

- ariile protejate sunt exponente ale ecosistemelor naturale și seminaturale care pot fi evaluate și monitorizate, exprimând într-o

¹ Necesitatea ariilor protejate – www.pronatura.ro.

anumită măsură starea acestora la un moment dat. Ecosistemele naturale și seminaturale reprezintă principalele componente ale capitalului natural care asigură resursele și serviciile ce stau la baza dezvoltării socio-economice;

- ariile protejate sunt zone în care se dezvoltă cunoașterea necesară pentru asigurarea tranziției la un model de dezvoltare durabilă;

- ariile protejate sunt adevărate „săli de clasă în aer liber” în care oamenii pot fi educați cu privire la rolul naturii și necesitatea conservării naturii și a dezvoltării durabile.

Încă din a doua jumătate a secolului trecut, mișcarea pentru ocrotirea naturii a început să fie îmbrățișată, pe lângă oamenii de știință și de societăți științifice care și-au dedicat activitatea semnalării monumentelor naturale din teritoriile naționale și luptei pentru a le salva. În majoritatea cazurilor este vorba de societăți de naturaliști care nu s-au mulțumit cu noțiunea de rezervații forestiere vânătorești sau rezervații de agrement, ci au extins-o cuprinzând în ea din ce în ce mai insistent și mai conștient, monumentele naturale de importanță științifică excepțională, fie prin formațiunile lor biologice primitive, fie prin animalele sau plantele rare și amenințate pe care le adăpostesc.¹

Printre modalitățile frecvent utilizate în vederea protecției și conservării naturii un loc central îl ocupă constituirea de arii protejate și declararea de monumente ale naturii.

Din punct de vedere istoric, prima rezervație naturală din Europa este considerată pădurea Bialowez, proclamată în secolul al XIV-lea de către regele Jagello al Poloniei pentru a păstra bourul, bizonul european și calul sălbatic (tarpanul), specii amenințate cu dispariția încă de atunci.

Alte rezervații naturale au fost create în secolul al XIX-lea, primul parc național din lume, Yellowstone (1872), din Munții Stâncoși (SUA), iar în Europa prima arie protejată de acest gen se constituie în Suedia, în 1909.

Al doilea, în ordine cronologică a fost Banff National Park din Canada (1887). Nevoia de protejare și conservare s-a impus de la

¹ Daniela Marinescu, *Tratat de dreptul mediului*, ed. a III-a, București: Ed. Universul Juridic, 2008, p. 330.

începutul veacului al XIX-lea, când procesul de scădere a biodiversității a luat proporții alarmante.¹

Astfel, se estimează că în mai puțin de două secole, numeroase specii de păsări, de mamifere, batracieni, reptile, mii de specii de vegetale și zeci de mii de specii de insecte au dispărut.

Omul erei industriale este responsabil de accelerarea ritmului de dispariție al speciilor cu circa 10.000 de ori decât evoluția normală.

Astăzi, în fiecare an dispar circa 2.700 de specii. În acest context, primele reacții au fost cele de apărare a speciilor celor mai spectaculare ori mai utile sau siturile cele mai estetice, astfel că și textele juridice au reflectat această perspectivă antropologică a viului.

Conceptul de arie protejată, în ipostaza de parc național, s-a născut în S.U.A., în secolul al XIX-lea.

În contextul pătrunderii tot mai spre vest a imigranților europeni în căutare de vânat cu blană scumpă, în 1811 un vânător s-a întors din est cu vestea că, undeva în munți, a dat peste o zonă complet nelocuită, unde apa îțșnește din pământ, se găsesc cascade uriașe tăiate în roci galbene, se întâlnesc pereți de sticlă naturală și multe alte minuni.

Luate în derâdere la început, aceste afirmații au determinat totuși curiozitatea și, în consecință, s-a organizat o expediție științifică prin care s-au confirmat cele spuse și au fost culese numeroase date și informații de ordin științific.²

Cert este că, în timpul unei a doua expediții de acest gen, cu ocazia unui foc de tabără, unul dintre participanți a afirmat că asemenea locuri ar trebui protejate față de năvala cuceritorilor „lumii noi” și acțiunile excesive de exploatare a resurselor naturale.

Ideea creării unor arii protejate pentru valoarea lor naturală prindea astfel viață. Astfel, un membru al Congresului american a pregătit un proiect de lege care, în 1872, s-a instituit primul parc național din lume, Yellowstone, legea fiind semnată la 1 martie de către președintele S.U.A., Grant.

¹ E. Pop, N. Sălăgean, *Monumente ale naturii din România*, București: Ed. Meridiane, 1965, p. 26.

² Mircea Duțu, *Dreptul mediului, Tratat, Abordare integrată*, vol. II, București, Ed. Economică, 2003, p. 26 și 27.

Prima investiție majoră pentru un parc național a fost făcută în 1878, când congresul S.U.A. a aprobat pentru Parcul Yellowstone un fond de 10.000 de dolari pentru amenajare.

Tot în S.U.A., la sfârșitul secolului al XIX-lea, prin legi speciale au fost declarate și alte parcuri naționale, în California și pe Coasta de Est, pentru ca, în 1906, să se adopte prima lege cu caracter general privind ariile protejate (Antiquities Act).

De asemenea, în 1916 a fost creată și prima structură de administrare și gestiune în domeniu, respectiv Serviciul Parcurilor Naționale din S.U.A.

Reacția europeană nu s-a lăsat așteptată. La mijlocul secolului al XIX-lea se afirmă asociațiile de voluntari, precum societățile de ocrotire a păsărilor, a pădurii vânatului și chiar o uniune națională pentru „protecția patriei” în Germania, Societatea Ardeleană pentru Științele Naturii din Sibiu (1850).

Ideea însăși de ocrotire nu numai a unor elemente dispartate, ci a unui întreg teritoriu bine determinat, cucerește mai întâi țările germanofone (Germania, Austria, Elveția), mai înclinate spre drumeție și natură, iar apoi se extinde treptat asupra întregului continent.

La începutul secolului al XX-lea este promulgată în Prusia Legea împotriva desfășurării zonelor peisagistice excepționale, iar în Constituția de la Weimar (1919) se arată că monumentele naturii și peisajele trebuie să se bucure de îngrijire și apărare din partea statului.

Prima lege de ocrotire propriu-zisă de apărare a naturii este considerată, în spațiul german, cea din 1920 a „statului-liber” Lippe-Detmold, urmată în 1931 de cea a statului Hessen și de legea imperială pentru ocrotirea naturii.

Potrivit unei estimări, în 1990 erau înregistrate în Europa (exclusiv Rusia) circa 1400 de zone protejate, care se întindeau pe aproximativ 36,5 milioane ha.

Reglementări și constituiri de arii protejate au continuat apoi și în alte țări: Uruguay (1916), Indonezia (1921), Chile (1926), Noua Zeelandă (1929), Elveția (Parcul Național Swiaa, 1914), Suedia (Alsoasko, 1921), Ucraina (Rezervația Anskanya Nova, 1921), Italia (Parcul Național Gran Paradiso, 1922), Norvegia (Rezervația Fokstumrya, 1923), Islanda (Parcul Național Thingvellir, 1928).

Numărul și suprafața ariilor protejate variază de la o țară la alta, în Franța acoperă 10% din teritoriul național, în Islanda există 72 de situri pe 9,1% din teritoriu, Norvegia cu 5,6% din suprafața țării.¹

Eforturile de armonizare a tehnologiei nu au fost încununate de succes. Totuși aceste spații protejate se caracterizează, în general, fie prin interzicerea sau limitarea activităților umane, fie prin interzicerea accesului în scopul ca ele să rămână nelocuite și, în măsura posibilă, neperturbate.

România are un capital natural deosebit de divers. Acest fapt se datorează în parte, condițiilor fizico-geografice care includ munți, câmpii, rețele hidrografice majore, zone umede și unul dintre cele mai vaste sisteme de deltă ale Europei (Delta Dunării).

De asemenea, datorită poziției geografice a României, flora și fauna prezintă influențe asiatice dinspre nord, mediteraneene dinspre sud și componente continental europene dinspre nord-vest.

Relativa stabilitate a populației din ultimii 60 de ani, lipsa mecanizării în sectorul forestier și dezvoltarea economică redusă au determinat o exploatare redusă a resurselor decât în majoritatea altor zone din Europa.

Valoarea capitalului existent în România a impus luarea unor măsuri de protecție a naturii.²

1.2. Categoriile de arii naturale protejate

Aria naturală protejată este definită în Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 57/2007³ privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice, ca fiind „zona terestră și/sau acvatică în care există specii de plante și animale sălbatice, elemente și formațiuni biogeografice, peisagistice, geologice, paleontologice, speologice sau de altă natură, cu valoare ecologică, științifică ori culturală deosebită, care are un regim special de protecție și conservare, stabilit conform prevederilor legale”⁴.

¹ Mircea Duțu, *op. cit.*, p 28.

² Daniela Marinescu, *op. cit.*, p.340.

³ Publicată în M. Of. nr. 442 din 29 iunie 2007.

⁴ Este cea mai recentă definiție a ariei naturale protejate. Punctul 18 al art. 4 din actul normativ menționat (care conține definiția ariei naturale protejate) a fost

La nivel național, în urma ratificării diverselor convenții internaționale și ca urmare a transpunerii directivelor europene, pentru asigurarea măsurilor speciale de protecție și conservare *in situ* a bunurilor patrimoniului natural, s-a instituit un regim diferențiat de protecție, conservare și utilizare, pentru următoarele categorii de arii naturale protejate:

a) de interes național: rezervații științifice, parcuri naționale, monumente ale naturii, rezervații naturale, parcuri naturale;

b) de interes internațional: situri naturale ale patrimoniului natural universal, geoparcuri, zone umede de importanță internațională, rezervații ale biosferei;

c) de interes comunitar sau situri „Natura 2000”: situri de importanță comunitară, arii speciale de conservare, arii de protecție specială avifaunistică;

d) de interes județean sau local: stabilite numai pe domeniul public/privat al unităților administrativ-teritoriale, după caz.

Scopul și regimul de management al categoriilor de arii naturale protejate ce compun rețeaua națională de arii protejate sunt următoarele¹:

a) Rezervații științifice

Rezervațiile științifice sunt acele arii naturale protejate ale căror scopuri sunt protecția și conservarea unor habitate naturale terestre și/sau acvaticice, cuprinzând elemente reprezentative de interes științific sub aspect floristic, faunistic, geologic, speologic, paleontologic, pedo-

modificat de pct. 5 al art. I din Legea nr. 49 din 7 aprilie 2011, publicată în M. Of. nr. 262 din 13 aprilie 2011. Definiția din textul inițial al actului normativ era: „arie naturală protejată - zona terestră, acvatică și/sau subterană în care există specii de plante și animale sălbatice, elemente și formațiuni biogeografice, peisagistice, geologice, paleontologice, speologice sau de altă natură, cu valoare ecologică, științifică ori culturală deosebită, care are un regim special de protecție și conservare, stabilit conform prevederilor legale”. Practic, sintagma „zonă terestră, acvatică și/sau subterană” (utilizată la definirea ariei naturale protejate și în O.U.G. nr. 195/2005 privind protecția mediului, cu modificările și completările ulterioare) a fost înlocuită cu sintagma „zonă terestră și/sau acvatică”. Consider corectă această ultimă definiție a ariei naturale protejate, deoarece termenul terestru include zona subterană.

¹ Scopul și regimul de management al categoriilor de arii naturale protejate, stabilite la alin. (1) lit. a)-c), sunt prevăzute în anexa nr. 1 a O.U.G. nr. 57/2007 cu modificările și completările ulterioare.

logic sau de altă natură. Mărimea rezervațiilor științifice este determinată de arealul necesar pentru asigurarea integrității zonei protejate. Managementul rezervațiilor științifice asigură un regim strict de protecție prin care habitatele sunt păstrate într-o stare pe cât posibil neperturbată. În aceste zone se interzice desfășurarea oricăror activități umane, cu excepția activităților de cercetare, educație și de ecoturism cu limitările descrise în planurile de management, cu acordul forului științific competent și al administratorului rezervației științifice. Rezervațiile științifice corespund categoriei I IUCN (Uniunea Internațională pentru Conservarea Naturii) „Rezervație Naturală Strictă: arie protejată, administrată în principal în scopuri științifice”.

b) Parcuri naționale

Parcurile naționale sunt acele arii naturale protejate ale căror scopuri sunt protecția și conservarea unor eșantioane reprezentative pentru spațiul biogeografic național, cuprinzând elemente naturale cu valoare deosebită sub aspectul fizico-geografic, floristic, faunistic, hidrologic, geologic, paleontologic, speologic, pedologic sau de altă natură, oferind posibilitatea vizitării în scopuri științifice, educative, recreative și turistice. Managementul parcurilor naționale asigură menținerea cadrului fizico-geografic în stare naturală, protecția ecosistemelor, conservarea resurselor genetice și a diversității biologice în condiții de stabilitate ecologică, prevenirea și excluderea oricărei forme de exploatare a resurselor naturale și a folosințelor terenurilor, incompatibilă scopului atribuit. Regimul de gospodărire se stabilește prin regulamente și planuri proprii de protecție și conservare aprobate de autoritățile naționale științifice și administrative abilitate, potrivit dispozițiilor ordonanței de urgență. În perimetrele lor vor fi cuprinse ecosisteme sau fracțiuni de ecosisteme terestre și acvatice cât mai puțin influențate prin activități umane. Elementele cu valoare deosebită de pe cuprinsul parcurilor naționale pot fi delimitate și puse sub un regim strict de protecție ca rezervații științifice. Parcurile naționale se întind în general pe suprafețe mari de teren. În perimetrul parcurilor naționale sunt admise doar activitățile tradiționale practicate numai de comunitățile din zona parcului național, activități tradiționale ce vor fi reglementate prin planul de management. Parcurile naționale corespund categoriei II IUCN „Parc național: arie protejată administrată în special pentru protecția ecosistemelor și pentru recreere”.